

Brüssel, 1.4.2019
COM(2018) 816 final/ 2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2018)816 final of 19.12.2018

Concerns all language versions

Correction of errors in the act and annex and addition of the reference to the Staff Working Document SWD(2019) 145 linked to the Report

The text shall read as follows

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid 2014–2020
2018. aasta koondaruanne programmide rakendamise aastaaruannetest
rakendusaastate 2014–2017 kohta**

{SWD(2019) 145 final}

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid 2014–2020
2018. aasta koondaruanne programmide rakendamise aastaaruannetest
rakendusaastate 2014–2017 kohta

1. SISSEJUHATUS

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eesmärk on edendada pidevat sotsiaal-majanduslikku lähenemist, vastupanuvõimet ja territoriaalset ühtekuuluvust. Junckeri juhitud komisjoni poliitiliste prioriteetide hulka kuuluvate ning investeringuid vajavate põhiavaldkondade jaoks on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid peamine ELi toetuste allikas. Nende investeringutega rahuldatakse reaalmajanduse vajadusi ja toetatakse Euroopa poolaasta protsessi kaudu tuvastatavaid struktuurseid muudatusi ja reforme. Seejuures toetatakse töökohtade loomist ja majanduskasvu, investeringuid digitaalsesse ühtsesse turgu ja energialiitu, tugevdades ühtset turgu ja majanduse juhtimist.

Selles aruandes antakse kolmas iga-aastane ülevaade rohkem kui 530 (riigisisese ja piirkondliku) jagatud eelarve täitmise programmi rakendamise kohta 2018. aasta keskel saadud iga-aastaste aruannete alusel¹. Esmajoones võetakse aruandes kokku kättesaadav teave programmide tulemuslikkusest rakendusaastate 2014–2017 kohta².

Pärast mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) läbivaatamist ja SKP tehnilist kohandamist 2017. aastal suurenes ELi osa Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eelarves 6 miljardi euro võrra kokku 460 miljardi euron. Koos samaväärselt suurenenud riikliku kaasfinantseerimisega kasvas kavandatud koguinvesteering 9 miljardi euro võrra kokku 647 miljardi euron.

2017. aasta lõpuks valiti kogu Euroopast välja üle 1,7 miljoni projekti, mille investeringute kogumaht ulatub 338 miljardi euro ehk 53%-ni kavandatud mahust. Ainuüksi 2017. aastal valitud projektide väärtus oli 158 miljardit eurot – seni suurim aastane kasv. See on selge märk, et liikmesriigid on asunud oma investeerimisplaane konkreetsete projektide kaudu ellu viima, et tagada jätkusuutlik majanduslik ja sotsiaalne kasu.

Investeeringud edenevad mitmes teemavaldkonnas, mida EL peab esmatähtsaks. Näiteks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul suunati projektidesse 55 % kõikidest kavandatud investeringutest. Ehkki mõnes valdkonnas jäävad valitud investeringud alla keskmise, on valikumäärades esinevad käärid väiksemaks jäänud. Näiteks kliimameetmete ja digimajanduse investeringute valikumäärad on 2017. aasta lõpuks paranenud. Uuemad ühtekuuluvuspoliitika programmide aruanded osutavad jätkuvale heale edasiminekuks projektide valimisel kuni 30. septembrini 2018, kui projektidele oli eraldatud 67 % rahast. See on 66 miljardi euro suurune tõus 9 kuu jooksul, mis kergitab valitud investeringute kogumahu üle 400 miljardi euro.

2017. aasta lõpuks oli valitud projektide kulutuste kogusumma aruannete põhjal ligi 96 miljardit eurot. Kulutuste tegemine on 12 kuu jooksul kiirenenud ja rohkem kui kahekordistunud. 2017. aasta lõpuks oli liikmesriikidele ELi eelarvest välja makstud 16 % kogu asjaomase ajavahemiku jaoks olemas olevast rahast. (2018. aasta oktoobri lõpuks on see näitaja jõudnud 23 %-ni.) Maaelu arengu programmi rakendatakse seejuures kavakohaselt. Sügiseks 2018 olid Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) toetuste saajad

¹ Nagu on nõutud ühissätete määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 53.

² Aruandega täiendatakse aruannet Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eelarve täitmise kohta.
http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/AnalysisBudgImplem_ESIF_2017_EN.pdf

kätte saanud üle 33,8 miljardi euro. See moodustab pea 33 % programmitöö perioodiks kättesaadavaks tehtud rahastuspaketist.

2017. aasta lõpus esitatud andmed üldise tulemuslikkuse kohta näitavad, et:

- miljon ettevõtet on saanud toetust, et produktiivsust parandada ja äritegevust laiendada või töökohti luua;
- 15,3 miljonit inimest on saanud toetust, et otsida töö-, koostis- või harimisvõimalusi või saanud kasu sotsiaalse kaasamise meetmetest;
- 15 % kogu põllumajandusmaast on hõlmatud kliima- ja keskkonnametmetega, et bioloogilist mitmekesisust ning mulla ja veevarude majandamist parandada.

Allpool toodud 2. jaotis sisaldab ülevaadet rakendamise käigust kuni 2017. aasta lõpuni. 3. jaotises on üksikasjalikum teave edusammude kohta peamistes valdkondades. 4. jaotises on liikmesriikide poolt seni antud hinnangute kokkuvõttev aruanne.

2. ÜLEVAADE RAKENDAMISE KÄIGUST

Selle aruandega kattumise huvides on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmeplatvormi³ uuendatud, et tuua välja projektide valiku rahaline maht ning programmide 2018. aasta aastaaruannetes sisalduvad ühise näitajaga seotud tulemused. Andmed on saadaval liikmesriikide, programmide, valdkondade ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kaupa. Platvorm näitab kõige uuemaid esitatud väärtuseid, mis võivad erineda selle teksti koostamisel kättesaadavatest andmetest.

2.1. Finantsarengu ülevaade

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide raames kavandavate investeringute kogumaht tegi 2017. aasta jooksul läbi mitu muudatust ja kasvas kokkuvõttes suuremaks. Mitmeaastase (2014–2020) raamistiku läbivaatamise tulemusena suurendati noorte tööhõive algatusele (YEI) eraldatavate vahendite mahtu (vt infokasti 2). Ühtekuuluvuspoliitika raames tehtud eraldiste ümberarvutamise alusel tehtud tehniline kohandus viis suuremate Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) eelarveteni. EAFRD raames viidi riikide tasandil lisavahendeid ühise põllumajanduspoliitika 1. sambast maaelu arengu programmidesse.

Aruannetes 2018. aasta kohta on liikmesriigid teatanud, et **valitud projektidele suurendatakse rahaeraldisi**. Toetamiseks valitud projektide kogumaht oli **338 miljardit eurot, mis moodustab 53 % ajavahemikuks 2014–2020 kavandatud investeringute kogumahust**. ELi osalus valitud projektides on hinnanguliselt 240 miljardit eurot. Projektide valimise kogumäär on võrreldav eelmise programmi perioodi sama ajavahemikuga.

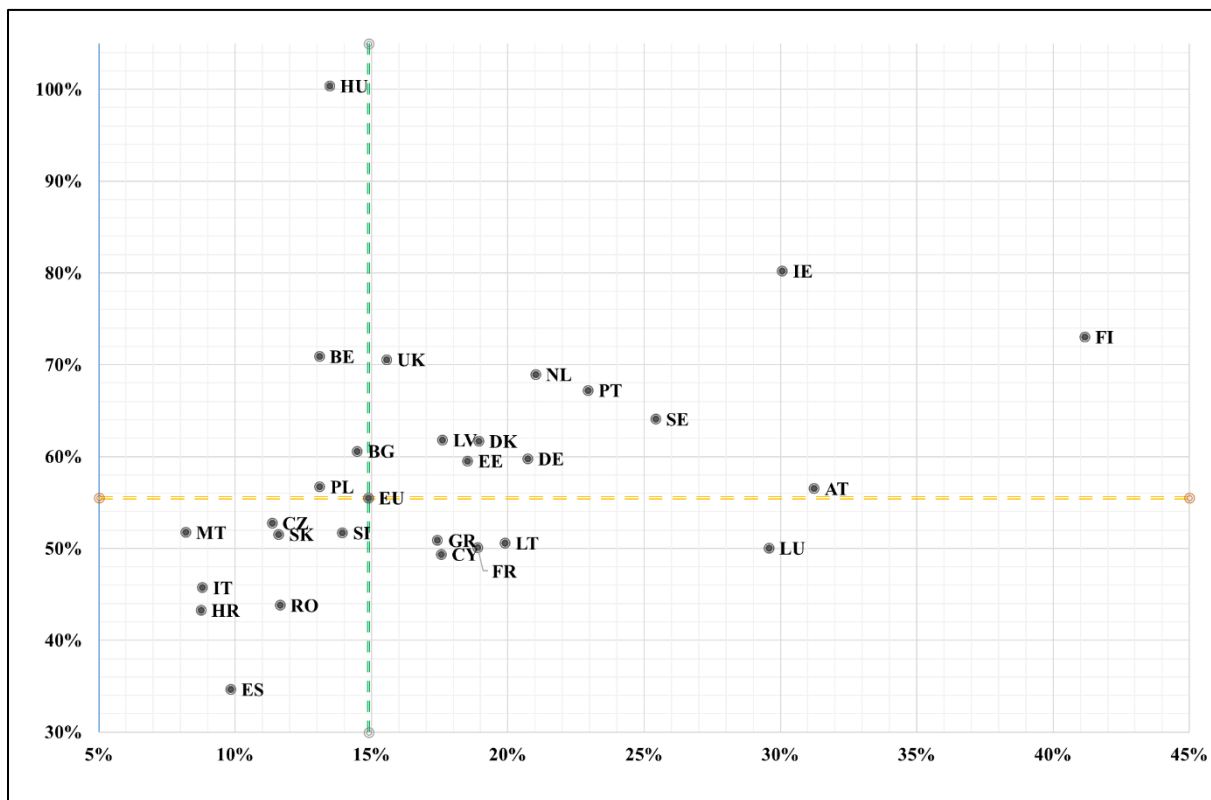
Lisades 1.1 ja 1.2 on esitatud projektide valiku mahu jaotus fondide kaupa vastavalt 2017. aasta lõpu ja 2018. aasta sügise seisuga. Lisades 2.1 ja 2.2 on esitatud samad finantsandmed iga liikmesriigi kaupa. (2017. aasta lõpust möödunud üheksa kuu jooksul kasvas ühtekuuluvuspoliitika rahavahendite koguhulk 2018. aasta sügiseks 66 miljardi euron, ulatudes 67 %-ni kavandatud investeringutest.)

Kahe kiirpildi võrdlusest on näha, et rakendamise suundumused on dünaamilised. 2018. aasta sügiseks olid projektide valikumäärad eri valdkondlike eesmärkide arvestuses üldjoontes

³ Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmeplatvorm: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

ühtlasemad. Keskmisest väiksem kulutamine osutab aga varem toimunud viivitustele projektide valimisel teatavates valdkondades ja liikmesriikides. Allpool esitatud diagrammil on näha suured erinevused liikmesriikide valiku- ja kasutusmäärades võrreldes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide keskmisega 2017. aasta lõpu seisuga.

Joonis. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid: erinevused liikmesriikide valikumäärades ja kulutustes 2017. aastal

Allikas: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmeplattvorm, Euroopa Komisjon

Märkused: Vertikaalne telg = % valik; Horisontaalne telg = % kulu

Diagrammilt nähtub, et suur valikumäär ei tähenda saadud vahendite automaatselt kiirkorras kasutamist. Kavandamis- või hankefaasis olevate projektide, suuremalt osalt mitmeaastaste projektide või muul moel läbimõtlemita projektide puhul jõutakse vahendite kasutamiseni aeglasemalt.

2017. aasta lõpuks **maksti liikmesriikidele ELi eelarvest välja** kokku 75 miljardit eurot (16 % kavandatud kogumahust, mille hulka kuuluvad ka deklareeritud kulutuste eelmaksed ja vahemaksed). Perioodi 2014–2020 puudutavad õigussätted (nt N+3 põhimõte, eelmaksete määr) ei ole pakkunud liikmesriikidele täiemahulist stiimulit kiireid rakendamisalगतusi edendada. Vaatamata väikesele täitmismäärale puudutas N+3 kulukohustustest vabastamise kohaldamine 2017. aastal vaid mõned üksikud 2014. aastal vastu võetud programmi. Kokku vabastati ühtekuuluvuspoliitika programmide raames ainult 30 miljoni euro ulatuses kulukohustusi. Sellegipoolest peaks kulukohustustest vabastamise põhimõte edendama finantsdistsipliini 2018. aastal. Paljudes 2015. aastal vastu võetud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmides tuleb kulude deklareerimist järsult kiirendada.

2.2. Edusammud programmide eesmärkide saavutamisel

2018. aasta aruanded annavad teavet selle kohta, et programmi sihtide ja eesmärkide saavutamisel on tehtud edusamme. 2017. aasta lõpuks olid liikmesriigid ja piirkonnad välja valinud ligikaudu 1,7 miljonit projekti alates suurtest taristuinvesteeringutest kuni põllumajandusettevõtjate üksiktoetusteni.

Fond	Enne 2017. aasta lõpu valitud projektide kumulatiivne arv
ERF	160 000
EAFRD ⁴	1 000 000
ESF / noorte tööhõive algatus	505 000
Ühtekuuluvusfond	8 600
EMKF	18 500
Kokku	1 692 100

2017. aasta lõpu seisuga on nende projektide teatatud põhiandmed ühisnäitajate tulemuslikkuse kohta järgmised:

- valitud projektidest saab kasu miljon ettevõtet (50 % eesmärgist), millest 450 000 on toetuse juba kätte saanud⁵;
- 15 miljonit osalejat on saanud kasu ESFi ja YEI toetatud projektide kaudu;
- seni on antud toetust miljonile projektile, et põllumajandussektori ja maapiirkondade äriettevõtete konkurentsivõimet parandada ning maapiirkondades töökohti luua ja hoida;
- bioloogilise mitmekesisuse paremale kaitsele suunatud maakorralduse toetused hõlmavad 26 miljonit hektarit põllumajandusmaad ehk 15 % kasutatavast põllumajandusmaast;
- rohkem kui 2 700 valitud LEADERi kohalikku algatusrühma, mis saavad EAFRD kaudu toetust, hõlmavad 56 % kogu maarahvastikust (163 miljonit elanikku);
- üle 70 % kalandusvaldkonna 368 kohalikust algatusrühmast on alustanud tegevust.

Aastate 2014–2020 programmid keskenduvad sellele, et sekkumist põhjendada ja fondipõhiseid ühisnäitajaid laiemalt kasutada. See muudab tulemusaruandluse varasemast stabiilsemaks ja sidusamaks. Üldjuhul annavad 2018. aasta programmide aruanded ühisnäitajatega seotud tulemuste kohta varasemast palju täpsemat teavet. Aruandes esitatud väärtused näitavad realistlikku vahet sihtnäitajate ja valitud projektide väärtuste vahel. Kui aruannete vahel tuvastatakse ebakõlad, esitatakse programmidele vastavasisuline päring. Aastaruannete kvaliteedikontrolli tulemusel parandati teatavad aruandlusvead. Komisjon

⁴ See näitaja viitab üksnes investeerimise tüüpi projektidele. Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi toetatud muude kui investeerimise tüüpi projektide näitaja on 2 664 000.

⁵ Ettevõtteid püütakse toetada kõikidest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest. Valitud projektidega toetatakse või on juba toetatud ERFist 598 000 ettevõtet, ESFist 162 400 mikro-, väikest ja keskmise suurusega ettevõtet ning EAFRDst 248 600 maaettevõtet (toetused 106 600 noorele põllumajandustootjale ja investeeringud 142 000 põllumajandusettevõtte materiaalsesse põhivarasse).

prognoosib, et ülejäänud puuduste kõrvaldamiseks piisab sellest, et programmide aruandlust parandada ja/või eesmärgi kasvatada.

Komisjonile esitatud tulemuslikkuse andmete kinnitamine on 2019. aasta tulemusreservi määramise seisukohast ülioluline. Komisjon ja riigisisised auditeerimisasutused hakkasid kehtivate süsteemide ja seni esitatud andmetega tutvuma juba 2017. aastal. Suunatud süsteemiauditites keskendutakse tulemuslikkust peegeldavate andmete haldamisele ja esitamisele programmiasutuste poolt. Suurem osa komisjoni senistest audititest annab testitud süsteemide usaldusväärsusele positiivse üldhinde, välja arvatud mõni programm, mille süsteemis tuvastati ulatuslikke puudujääke või mille andmetest leiti suuri ebatäpsusi. Komisjoni auditite tulemustele lisatakse riigisiseste auditeerimisasutuste tehtud töö, mis avaldatakse iga-aastases kontrollaruandes 2019. aasta veebruaris.

3. RAKENDAMISE ÜLEVAADE PÕHIVALDKONDADE KAUPA

See aruanne sisaldab ülevaadet rohkem kui 530 Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmi rakendamise edusammude kohta perioodil 2014–2017, mida on hinnatud valitud projektide rahalise mahu järgi ning ühiste väljundite ja tulemustega seotud lepingute sõlmimisel ja nende täitmisel tehtud edusammude põhjal. Vastavad andmed pärinevad 2018. aasta programmide aastaaruannetest.

Lisades esitatakse rahalise mahu ja projektide valimise määra ülevaade Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide valdkondlike eesmärkide ja liikmesriikide kaupa 2017. aasta lõpu seisuga kuni 2018. aasta sügiseni. Aruandes esitatud näitajate saamiseks sünteesitakse iga fondi ühisnäitajate kohta esitatud andmeid ja valitud projektide mõju prognoose. Lisatud on ka näited juba toetatud projektidest.

3.1. Teadusuuringud ja innovatsioon, IKT ja VKEde konkurentsivõime

Sellesse valdkonda kavandatakse investeringuid kokku umbes 184 miljardit eurot, peamiselt ERFist ja EAFRDst. 2017. aasta lõpus valitud projektid katavad umbes 51 % sellest summast (üle 97 miljardi euro⁶); nende arvele langeb hinnanguliselt 13 % ehk 24 miljardit eurot aruandluses esitatud kulutustest.

3.1.1. Teadusuuringud ja innovatsioon⁷

Konkreetsetele **teadus- ja innovatsiooniprojektidele** ERFist ja EAFRDst eraldatud 34 miljardit eurot moodustab 51 % aastateks 2014–2020 kavandatud kogusummast. Esitatud kulud ulatusid kõigest 8 %-ni kogusummast.

Prognooside kohaselt on 2017. aasta lõpuks 43 500 ettevõtet saanud kasu valitud ERFi skeemidest, millega edendatakse koostööd teadusasutustega (69 % eesmärgist) ja 7 000 koostööalgatust on juba ellu viidud. Prognooside kohaselt saavad 71 500 uurijat (55 % eesmärgist) kasu investeringutest uurimis- ja arendustegevuse taristu parandamisse. 15 000 uurijat on sellest juba võitnud. Uutele toodetele (ja teenustele) antavate toetuste puhul on samuti näha suurt arengut. Valitud meetmed hõlmavad 35 450 toodet, mis on ettevõtete jaoks uudsed (55 % eesmärgist) ning millest 3 700 puhul on meetmed juba lõpuni viidud.

⁶ Selle valdkonna alla kuulub osa valitud „mitme valdkonna eesmärkidega“ projektide mahust – vt lisa 1.1.

⁷ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>

2017. aasta lõpuks oli EAFRD valitud projekte rahastanud kokku 8 miljardi euroga. Teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas on Euroopa põllumajanduse innovatsioonipartnerlusest saamas tõhus innovatsiooni edendaja, mis liidab põllumehi, uurijaid, konsultante ja ettevõtjaid 3 097 projekti raames. Neil projektidel on oluline potentsiaal luua innovaatilisi lahendusi, et muuta põllumajandustootmine nutikamaks, tõhusamaks ja säästlikumaks. Projektide tulemused avaldatakse EIP-AGRI platvormil, et anda põllumajandustootjatele uusi ideid ja inspiratsiooni. 2017. aasta lõpuks oli algatatud 667 interaktiivset innovatsiooniprojekti (21 % eesmärgist).

- *Tšehhi Vabariigis kasutati ERFi toetatud SUSENI säästva energia projekti teist etappi, et rahastada tehnikaseadmete paigaldamist säästva energia uurimis- ja arengukeskusesse. Keskuses uuritakse põhiliselt ioniseeriva kiirguse ja tuumaenergia kasutamist. Keskuses on 128 töökohta ja keskuse töös lööb igal aastal kaasa veel umbes 55 üliõpilast ja kõrgkoolilõpetajat.*
- *10 000 põllumajandustootjat on osalenud Austria põllumajanduskoja koosseisu kuuluva Ländliches Fortbildungsinstituti (LFI) korraldatud digikoolitustel. Veebikoolitus väldib hariduskeskusesse kohaleminekuga kaasnevat ajakulu ja keskkonnakahju. EAFRD panustas kokku 245 000 eurot maksvasse projekti 196 000 euroga.*

3.1.2. Digitaalmajandus

Digitaalmajanduse valdkonna projektidele oli 2017. aasta lõpuks eraldatud hinnanguliselt 9,8 miljardit eurot (48 % kavandatud kogumahust). Projektide valik paranes 2017. aastal märgatavalt. Kulutused nendele projektidele (5 % kavandatud kogumahust) on aga endiselt alla ELi keskmise ja seda seoses rakendustegevuste viibimisega kõnealuses teemavaldkonnas.

Parema lairibaühenduse kättesaadavuse tagamisele suunatud ERFi rahastatud projektide valimine on teinud läbi olulise arengu. Eelduste kohaselt peaks projektist võitma 4,3 miljonit kodumajapidamist (30 % eesmärgist), ehkki praeguseks rakendatud projektide kaudu on lairibaühendus kättesaadav kõigest 227 000 kodumajapidamisele. Hilise valimise ja pikkade rakendamisaegade tõttu saab eesmärgi täidetavuse tõenäosus selgeks alles perioodi lõpus. IT kasutussevõtmise ja e-kaubanduses osalemise valdkonnas hõlmavad juba valitud projektid 16 000 ettevõtet (19 % eesmärgist).

EAFRD alt jagatava toetuse eesmärk on parandada 18 miljoni maapiirkonna elaniku juurdepääsu IKT-teenustele ja -taristule. Eesmärk saavutatakse 4 400 investimisprojekti kaudu. Projektidele on seni eraldatud 36 % vahenditest, mis on ette nähtud IKT-teenuste parandamiseks maapiirkondades. 1 255 000 maapiirkondade elanikku (7 % vastavast sihtväärtusest) saab juba praegu kasutada paremaid teenuseid.

- *RO-NETi projekt toob lairibaühenduse Rumeenias 2 268st internetiühenduseta nn valgest ringkonnast 783 ringkonna elanikeni. Projekt toob lairibaühenduse lähemale ligikaudu 400 000 inimesele, 8 500 ettevõtjale ja 2 800 avaõiguslikule asutusele. Projekti investeeringukulu on kokku 67 miljonit eurot, millest ERFi toetus on 46 miljonit eurot.*
- *EAFRD toetas Lõuna-Karjalas (Soome) sotsiaalhoolekande- ja tervishoiutöötajate võrgustikku infosüsteemi loomisel, mille eesmärk on tegeleda maapiirkondades koduste ohtudega. Projektist on saanud edulugu tänu sotsiaalsete ja digitaalsete osade koostoimele. EAFRD toetus moodustas eelarve kogumahust (290 000 eurot) 122 000 eurot.*

3.1.3. VKEd e konkurentsivõime tugevdamine

VKEd e konkurentsivõime on ERFi, EAFRD ja EMKFi programmide prioriteet. 2017. aasta lõpuks oli konkreetsetele projektidele eraldatud 53 miljardit eurot ELi toetusi (55 %

kavandatud kogumahust). Kasutusmääraga üle 17 miljardi euro, mis moodustab 18 % kavandatud kogumahust, edeneb investeeringu rakendamine keskmisest jõudsamalt.

ERF toetab mitmesuguseid VKEde vajadustele suunatud meetmeid. Olulised eesmärgid on luua töökohti, toetada idufirmasid, suurendada tootlikkust, toetada rahvusvahelistumise ja kaubandusmahtude suurendamist ning pakkuda rahastusvõimalusi. Juba jagatud toetus:

- läheb 427 000 VKE-le (52 % eesmärgist); on 127 000 VKE puhul juba rakendatud;
- aitab toetust saavates ettevõtetes (67 % eesmärgist) ootuste kohaselt luua 280 000 töökohta; on võimaldanud luua juba 42 000 töökohta;
- toetab idufirmade asutamist: valitud projektid hõlmavad 74 000 idufirmat (46 % eesmärgist); 19 400 idufirmat on toetuse rakendamise juba lõpule viinud.

EAFRD toetab lahendusi, millega edendatakse ettevõtlust ja tööhõivet põllumajandus- ja maapiirkondade ettevõtetes ning parandatakse nende majanduslikku elujõulisust ja vastupanuvõimet. 2017. aasta lõpuks:

- toetati investeeringutega enam kui 112 000 põllumajandusettevõtet, et võimaldada restruktureerimist ja ajakohastamist ning suurendada tootlikkust (25 % eesmärgist); jagati ära üle 49 % starditoetusteks ja maapiirkondades mittepõllumajanduslikesse tegevustesse investeerimiseks mõeldud eelarvest;
- toetati ettevõtlusega alustamisel 51 000 noort põllumajandustootjat, kes esindavad värsket energiat ja kes suudavad ära kasutada tehnoloogia kõiki eeliseid, et tootlikkust ja kestlikkust suurendada;
- toetati riskijuhtimisvahenditega 125 200 põllumajandusettevõtjat, et vähendada ebakindlust tuleviku suhtes, mis võib pärssida põllumajandustootjate konkurentsivõimet;
- aidati 57 200 põllumajandustootjal osaleda kvaliteedikavades.

62 % 2017. aasta lõpuks välja valitud EMKFi projektidest keskendub VKEde arendamisele.

- *Horvaatia pakub kohalikele VKEdele juurdepääsu vajalikule rahastusele rahastusvahendite kaudu, mida toetab ERF. ELi 280 miljoni euronit ulatuv toetus, mida riik on täiendanud omapoolse samaväärse avaliku ja erasektori toetusega, peaks ootuste kohaselt ärgitama ettevõtjaid investeerima üle miljardi euro. Üle 1 200 VKE on juba saanud toetust ligikaudu 150 miljonit eurot.*
- *Eestis kasutas üks noor põllumajandusettevõtja EAFRD toetust lauda renoveerimiseks: paigaldas uue söötmisüsteemi, rajas lisalüpsikohti ja tõhustas sõnniku töötlemise süsteemi, et tulla toime suurenenud tootmisvajadusega. Investeeringu tulemusena on põllumajandusettevõtte kasum juba kahekordistunud. Märkimisväärselt on paranenud ka töötingimused ja loomade heaolu. EAFRD vahendid moodustasid eelarve kogumahust (600 000 eurot) 184 000 eurot.*
- *Madalmaades toetas EMKF riigi esimest kammeljakasvandust, mis saab poolkaubanduslikul tasandil edukalt hakkama kammeljamaimude kasvatamisega oma kudekarjas. Järgmise sammuna asutakse kvaliteedi ja kasumlikkuse nimel kohapeal kalasööda tootmiseks aerjalalisi, keriloomi ja vetikaid kasvatama, et tagada jätkusuutlik ja jälgitav tootmistsükkel.*

3.2. Väheste CO₂-heitega majandus, kliimamuutused, keskkond ning transpordi- ja energiavõrgud

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid investeerivad säästva arenguga seotud valdkondadesse üle 264 miljardi euro. 2017. aasta lõpuks oli konkreetsetele projektidele juba

eraldatud üle 142 miljardi euro. See moodustab umbes 54 % ERFi, ÜFi, EAFRD ja EMKFi kogusummast⁸. Aruandes esitatud hinnangulised kulutused mahus 50 miljardit eurot (keskmiselt 19 %) sisaldasid väga erinevaid valdkondlikke eesmärke.

⁸ ESF toetab säästva arengu eesmärke, st rohelist sektorit, toetuste kõrvaleesmärkide kaudu eelkõige 8. ja 10. valdkondliku eesmärgi raames.

Infokast 1: kliimameetmete integreerimine Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidesse

Perioodil 2014–2020 kavandatakse kliimameetmeid toetavatele projektidele kulutada 25 % Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditest. Sellega tehakse oluline samm seatud eesmärgi poole, mille kohaselt tuleks kliimameetmetega seotud eesmärkidele eraldada vähemalt 20 % ELi eelarvest. Kõikide fondide kliimamuutustega seotud toetuste arvutamiseks kasutatakse konkreetset metoodikat⁹. Metoodika näeb ette kliimameetmetega seotud konkreetset toetusekategoriat, mida arvestatakse 0 %, 40 % või 100 % ulatuses. Kõik Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid avaldavad kliimamuutustele erineval määral positiivset mõju, kusjuures absoluutarvestuses pakuvad suurimat tuge ERF ja EAFRD.

Kliimameetmete projektide jaoks ette nähtud ja eraldatud summad on täpsustatud lisas 3. Kliimamuutustega seotud eesmärkideks eraldatud summad kasvasid 2017. aasta jooksul seoses programmi rakendamise kiirenemisega märkimisväärselt. Eelmise aasta jooksul need summad kahekordistusid ERFi ja Ühtekuuluvusfondi raames, aga nende osakaal projektide jaoks eraldatud kogusummast on jätkuvalt veidi alla kavandatud mahu. ESFi tulemused ületavad kliimaeesmärkide jaoks kavandatud eraldisi.

3.2.1. Vähesse CO₂-heitega majandus

Vähesse CO₂-heitega majanduse prioriteetide jaoks on eraldatud 28 miljardit eurot (45 % kavandatud investeringutest), mille kasutusmäär on 4,6 miljardit eurot (7 %). Valikumäär on küll paranenud ja läheneb keskmisele, aga väikesed kulutused annavad aimu alguses toimunud viivitustest projektide kinnitamisel ning toovad esile investeerimistegevuse laiendamise seotud probleemid teatavates investeerimisvaldkondades (nt energiatõhusus).

Energiasse ja vähesse CO₂-heitega majandusse tehtud investeringute oodatavad tulemused osutavad, et valitud projektide prognoosid on paranenud:

- taastuvenergia valdkonnas 2017. aasta lõpuks valitud projektide eesmärk on paigaldada 6 300 megavatti tootmisvõimsust (80 % eesmärgist), millest on seni paigaldatud 590 megavatti;
- valik hõlmab projekte kokku 330 000 kodumajapidamise energiatõhususe parandamiseks (39 % eesmärgist); 2017. aasta lõpuks olid renoveerimistööd tehtud 84 000 kodumajapidamise puhul;
- üldkasutatavate hoonete energiasäästu eesmärk on valitud projektide raames säästa üle 3 teravatt-tunni energiat (59 % eesmärgist).

EAFRD raames antavad toetused hõlmavad investeerimismeetmeid, maa majandamise meetmeid, samuti teadmussiiret ja nõustamist. 2017. aasta lõpuks oli lõpule viidud 75 % meetmetest, mis võimaldavad põllumajandus- ja metsamaal CO₂ siduda ning maid säilitada. See moodustab 73 % vastavas valdkonnas seatud eesmärgist. 16,6 % taastuvenergia projektidest kiideti heaks.

- *Alam-Sileesia piirkonnas Poolas rajati gaasi ülekandevõrgu uuendamiseks kompressorjaam ning kaks uut torujuhet kogupikkusega 59 km. Investeeringupiirkonnas elab ligikaudu kolm miljonit inimest, kellel on nüüd võimalus nautida turvalisest, säästlikust, konkurentsivõimelisest ja taskukohasest energiavarustusest tulenevaid eeliseid. Torujuhtmete ja kompressorjaama ehitamisse investeeriti üle 20 miljoni euro, millest üle 9 miljoni tuli ERFilt.*
- *EAFRD toel paigaldas Valloonias Belgias asuv piimatalu endale 33 kW võimsusega biogaasijaama, mis kasutab taastuvenergia tootmiseks sõnnikut. Projekti suurim saavutus on see, et automaatseks muudetud ja elektrikulukas lüpsiprotsess kasutab nüüd rohelist energiat. Investeeringu kogumaksumus oli 222 000 eurot, millest 16 000 andis EAFRD.*

⁹ Komisjoni 7. märtsi 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 215/2014 (ELT L 69, 8.3.2014, lk 65).

3.2.2. Kliimamuutustega kohanemine ja riskiennetus

Kliimamuutustega kohanemise ja riskiennetuse valdkonnas valiti välja projektid kogumahas 24 miljardit eurot (58 % kavandatud kogumahust), mille kasutusmäär on umbes 14 miljardit eurot (33 %).

Edusammude taga, mis puudutavad investeeringuid kliimaohutude vähendamiseks kohanemismeetmete abil, on esmajoones kaks ERFi ühisnäitajat. 2017. aasta lõpuks:

- saavad 17,5 miljonit inimest kasu valitud kaitsemeetmetest üleujutuste vastu;
- saavad 19 miljonit inimest kasu valitud kaitsemeetmetest metsatulekahjude vastu.

Mõlemad näitajad ületavad seatud sihid¹⁰; see näitab, et kliimamuutustega seotud riskidega tegelemisel on toimunud suur edasimineku.

EAFRD pakub maapiirkondades tuge, et bioloogilist mitmekesisust säilitada ja suurendada, vee ja mulla majandamist parandada ning põllumajandustootmisest tulenevaid kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguseid vähendada. Vähemalt 30 % igast maaelu arengu programmist on määratud tegevuste jaoks, mis toovad kasu keskkonnale ning aitavad leevendada kliimamuutuseid ja nendega kohaneda. Tegelikult on liikmesriigid eraldanud selle valdkonna projektide jaoks märksa enam vahendeid – keskmiselt eraldatakse ELis keskkonna ja kliimaga seotud meetmete jaoks 57,6 % vahendeid.

- Portugali mere ja atmosfääri instituut (IPMA) töötas välja ja võttis Madeira autonoomses piirkonnas kasutusele uue meteoroloogiaradari. Radar võimaldab tegeleda meteoroloogiliste vaatlustega ning parandada ja optimeerida olemasolevaid meteoroloogilisi mudeleid. Need aitavad omakorda luua tugeva alusandmestiku kasutamiseks nii tehnika- kui ka teadusvaldkonnas. Radar on asendamatul abivahendil ka kliimamuutustega kohanemisel. Koguinvesteering ulatus 3,4 miljoni euroni, millest Ühtekuuluvusfondi vahendeid oli 3,1 miljonit eurot.
- Slovakkias kasutatakse EAFRD toetust veehoidla ehitamiseks. See aitab seista vastu kliimamuutuste tõttu üha sagedasematele äärmuslikele ilmastikunähtustele, nagu tugevad vihmajärgsed ja metsatulekahjud. Võimalus väikseid veevoole reguleerida toetab bioloogilist mitmekesisust, CO₂ sidumist ja kliimamuutustega kohanemist. Veehoidla ennetab mullaerosiooni ja tagab metsa veevarud, toetades seeläbi metsa säästvat majandamist. Projekti eelarve kogumaht on 530 000 eurot, millest EAFRD toetus on 397 000 eurot.

3.2.3. Keskkond ja ressursitõhusus

Keskkonna- ja ressursitõhususe prioriteetide valdkonnas on projektide jaoks eraldatud 45 miljardit eurot (52 % kavandatud kogumahust), mille kasutusmäär on umbes 19 miljardit eurot (22 %).

Pärast valiku alguses ilmnenud viivitusi valiti toetamiseks välja jäätmete ümbertöötlemise võimsus mahus 1,8 miljonit tonni (34 % eesmärgist). Suuri edusamme on tehtud ka 14,5 miljoni inimese (85 % eesmärgist) jaoks reovee paremat puhastamist ja 7,3 miljoni inimese (58 % eesmärgist) jaoks paremat veevarustust toetavate projektide valimisel.

EAFRD toetas projekte bioloogilise mitmekesisuse parandamiseks 26 miljonil hektaril põllumajandusmaal (87 % eesmärgist). Kokku 40 % kogu põllumajandusmaast, sealhulgas looduslikust eripärast tingitud piirangutega alad, on hõlmatud kliima ja keskkonnaga seotud meetmetega. Peale selle nähakse ette 18 % ELi põllumajandusmaa majandamine bioloogilise

¹⁰ Praegu tegeletakse kitsaskohtadega, mis on seotud näitajate järjepideva kasutamisega eesmärgistamisel ja topeltarvestuse välistamisel.

mitmekesisuse nõuete kohaselt. 15 % põllumajandusmaa puhul tuleks rakendada paremat mullamajandamist ja 15 % puhul paremat veemajandamist. Ühtlasi on toimunud oluline edasimineku eesmärgi suunas hõlmata 3,3 % põllumajandusmaast majandamislepingutega, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaase ja ammoniaagi heidet; pea 2 % on juba hõlmatud. Ühtlasi on tehtud edusamme kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heite vähendamiseks loomühikutele rakendatava investeerimiseesmärgi suunas, millest on täidetud 33 %.

Kõikidest 2017. aasta lõpuks valitud EMKFi projektidest umbes 24 % edendavad ressursitõhusust ja keskkonnakaitset. Enamik neist projektidest on suunatud mere bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisele ja taastamisele. Seejuures suurendatakse oluliselt lossimiste füüsilist kontrolli ja vähendatakse kaaspüügi mahtu, et toetada ühise kalanduspoliitika rakendamist.

- *Bulgaaria võttis vee ja reovee valdkonna jaoks kasutusele riigi esimese ühtekuuluvuspoliitika toel sündinud rahastamisvahendi. Toetuse abil saavad 16 piirkondlikku veeäritejat uuendada oma veevarustus-, reovee- ja veepuhastusseadmeid. Selle kava rakendamisest oodatakse investeringuid summas kuni 230 miljonit eurot eesmärgiga pakkuda kodanikele kvaliteetset teenust. 115 miljonit eurot tuleb Ühtekuuluvusfondist.*
- *Rootsis on põllumajandusmaastikule rajatud märgalasid, et vähendada toitainete uhtumist veekogudesse. See projekt aitab suurendada bioloogilist mitmekesisust. Lisaks muule võimaldab veevoolu reguleerimine kasutada märgalasid niisutusvee kogumiseks. EAFRD toetus moodustas 64 000 euro suurusest koguarvest 26 000 eurot.*

3.2.4. Strateegilised võrgud

Seoses **strateegiliste võrkudega** on ERFist ja Ühtekuuluvusfondist kavandatud märkimisväärseid TEN-T ja muid transpordiinvesteringuid. Valitud projektide kogumaht oli 2017. aasta lõpus 44 miljardit eurot (62 % kavandatud kogumahust), mille kasutusmäär oli umbes 12 miljardit eurot (17 %).

Transpordinäitajate puhul on teatatud olulistest edasiminekutest valitud raudtee- ja teeehitusprojektide raames:

- 2 700 kilomeetrit rekonstrueeritud raudteed, sealhulgas TEN-T raudteed (45 % eesmärgist); seni moodustavad elluviidud projektid kõigest 5 % eesmärgist.
- 7 500 kilomeetrit rekonstrueeritud maanteid (75 % eesmärgist), millest 690 km on TEN-T (90 % eesmärgist). TEN-T maanteede rekonstrueerimine jõudis 300 kilomeetrini (30 % eesmärgist).

- *Kreekas lõpetati 106-kilomeetrise kaheööpalise elektrilise kiirraudtee lõigu ehitamine Ateenast Thessaloniki raudteeteljel Tithorea ja Domokose vahel. Tänu sellele saavad reisijad sõita Ateenast Thessalonikisse 3,5 tunniga ja raudtee suudab teistele transpordivõimalustele konkurentsi pakkuda. Projekti toetasid peaaegu miljardi euroga ERF, Ühtekuuluvusfond ja Euroopa Ühendamise Rahastu.*

3.3. Tööhõive, sotsiaalne kaasamine ja haridus

Sellesse valdkonda on toetusi kavandatud üle 172 miljardi euro, eelkõige ESFist, kuid investeerivad ka ERF, EAFRD ja EMKF. 2017. aasta lõpuks oli välja valitud projekte kogusummas 85 miljardit eurot, mis moodustab kavandatud kogueraldisest peaaegu 50 %. Üldine kasutusmäär ulatus peaaegu 23 miljardi euronni ehk 13 %-ni kavandatud kogumahust.

ESFi ja YEI programmid on kokkuvõttes andnud juba järgmisi tulemusi:

- toetust on saanud 15,3 miljonit osalejat, nende seas 7,9 miljonit töötut ja 4,9 miljonit mitteaktiivset osalejat;
- toetust on saanud 2,8 miljonit pikaajaliselt töötut osalejat;
- ESFi ja YEI toetuse abil asusid kõikidest osalejatest 1,4 miljonit tööle, 1,9 miljonit omandas kvalifikatsiooni ja 870 000 osales õppes või koolituses.

46 % osalejatest olid vähese kvalifikatsiooniga, 16 % olid rändajad, välismaise taustaga või kuulusid vähemuste hulka (sealhulgas tõrjutud kogukonda, nagu romad).

ESFi ja YEI osalejate kahekordistumine alates 2016. aasta lõpust osutab sellele, et projektide kohapealne rakendamine on järsult kiirenenud.

3.3.1. Tööhõive

2017. aasta lõpuks oli kestliku ja kvaliteetse tööhõive projektide jaoks peamiselt ESFist ja YEIst eraldatud hinnanguliselt 30 miljardit eurot, mis moodustab 51 % kavandatud 60 miljardist eurost. Tööhõive eesmärgi raames said 2017. aasta lõpuks:

- toetust 7,4 miljonit osalejat;
- kvalifikatsiooni 722 000 osalejat;
- töökoha, sh füüsilisest isikust ettevõtjana, 1,1 miljonit osalejat.

Selle valdkonna investeeringud on andnud häid tulemusi, välja arvatud tööturuasutuste ajakohastamisega seotud investeeringud, mille projektide valikumäär oli 2017. aasta lõpus ikka veel alla 20 %.

2017. aasta lõpuks oli EAFRD raames ära kasutatud üle 246 miljoni euro, et tegeleda tööhõiveküsimustega põllumajandussektoris ja maapiirkondades, soodustada sotsiaalset kaasatust ja tugevdada elukestvat õpet ning kutseõpet põllumajandus- ja metsandusvaldkonnas.

Kõikidest 2017. aasta lõpuks valitud EMKFi projektidest umbes 11 % soodustavad jätkusuutlikku ja kvaliteetset tööhõivet ning toetavad tööjõu liikuvust. Valdava osa projektide eesmärk on soodustada inimkapitali, sotsiaaldialoogi ja võrgustike loomist.

- Luksemburgis viiakse läbi ESFi rahastatud projekti „Fit4Entrepreneurship“, mis on suunatud 200 töötajale, kes on valmis ise ettevõtlusega tegelema. Projekti eestvedajad on Chambre de Commerce, avalik tööturuasutus, ja Chambre des Métiers. Projekt hõlmab ettevõtlusoskuste diagnoosimist, koolitusprogrammi, individuaalset tuge ettevõtjalt ning abi pärast ettevõtte asutamist.
- Ekstensiiivse lamba- ja veisekarjatamise kui traditsioonilise tegevusala säilitamiseks lõi Andaluusia (Hispaania) valitsus katsekoolitusprogrammi karjakasvatuse valdkonnas. Projekti raames koolitati 100 õpilast, kes valmistusid karjakasvataja ametiks. Pärast koolitust oli loomakasvatuse erialaga seotud 60 % osalejatest. EAFRD eraldas kokku 38 000 eurot maksnud projekti jaoks 34 000 eurot.

Infokast 2: noorte tööhõive algatus (Youth Employment Initiative, YEI)

YEI on abikõlblike liikmesriikide noortele pakkunud järjepidevalt olulist rahalist tuge. 2017. aasta lõpuks oli 162 000 projekti jaoks eraldatud hinnanguliselt 7 miljardit eurot. See moodustab kavandatud 10,3 miljardist eurost 67 %. Toetusesaajate deklareeritud kulud moodustasid kõikidest YEI eraldistest 31 % (3,2 miljardit eurot). See näitab tugevat kohapealset rakendustegevust. Selle perioodi vältel toetas noorte tööhõive algatus 2,4 miljonit noort. YEI sekkumismeetmetes osales 1,5 miljonit osalejat ja 776 000 osales õppes või koolituses, omandas kvalifikatsiooni või asus tööle, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana.

2017. aastal nõustusid ELi kaasseadusandjad mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise kontekstis YEI ressursse suurendama, et katta ülejäänud programmiperiood (2017–2020). YEI jaoks mõeldud eraldist suurendati nelja aasta peale 1,2 miljardi euro võrra. Sellest saavad kasu 11 liikmesriiki, mis jätkuvalt vastavad toetuse saamise nõuetele. Suurenenud eraldiste ja samavõrra suurenenud ESFi toetustega arvestamiseks parandasid liikmesriigid 2017. aasta lõpuks oma rakenduskavasid ja partnerluslepinguid.

2018. aasta novembris leppisid kaasseadusandjad 2018. aasta eelarvemenetluse kontekstis kokku, et YEI uued ressursid jaotatakse samuti ette ära. Seejuures suurendatakse 2018. aasta ja vähendatakse 2020. aasta kulukohustuste assigneeringuid. Selle tulemusel suurenes 2018. aasta kogusumma 116 miljonilt eurolt 350 miljoni euroni. Eeljaotusega arvestamiseks parandavad 11 asjassepuutuvat liikmesriiki vajadusel uuesti oma programmdokumente.

- Kreekas viiakse koostöös äriühingutega läbi valdkondlikke koolitusprogramme, et parandada 18–24aastaste töötajate oskusi ja tööalast konkurentsivõimet. Üle 15 000 kohaga programmid keskenduvad suure kasvupotentsiaaliga valdkondadele, nagu IKT, eksport, jaekaubandus ja logistika. Koolitusprogrammid sisaldavad 120 tundi teooriaõpet ja 260 tundi praktikat, 5 individuaalset nõustamiskorda ja kvalifikatsioonitunnistust. Äriühingud vastutavad teooriaõppe pakkujate valimise ja ettevõtetes praktikakohtade leidmise eest.

3.3.2. Sotsiaalne kaasatus

2017. aasta lõpuks oli sotsiaalse kaasatusega tegelevate projektide jaoks eraldatud hinnanguliselt 30 miljardit eurot. See moodustab 46 % kavandatud 63,7 miljardist eurost, mille rahastus pärineb peamiselt ESFi programmide ning mille raames ERF toetab tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna taristuid. Selle eesmärgi raames on ESF toetanud:

- 3,3 miljonit osalejat saanud toetust;
- 220 000 osalejat asunud tööle, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana;
- 152 000 osalejat omandanud kvalifikatsiooni;
- 164 000 mitteaktiivset osalejat otsinud tööd;
- 42,5 miljonil kodanikul eeldatavasti võimalus saada kasu ERFi eraldatud toetustest tervishoiusüsteemi ajakohastamiseks.

2017. aastal suurenesid investeeringud tõrjutud kogukondade (näiteks romad) sotsiaal-majanduslikuks integreerimiseks. Samas on investeeringud sotsiaalse ettevõtluse valdkonda ja kogukonna juhitud kohalikku arengusse jätkuvalt maha jäänud.

Maapiirkondades toetab EAFRD LEADERi lähenemise raames sotsiaalset kaasatust soodustavaid, vaesust vähendavaid ja majandusarengut tugevdavaid kohalikke arengustrateegiaid. Praeguseks on maapiirkondades elavatest inimestest 58 % (mis moodustab umbes 111 % eesmärgist) hõlmatud kohalike algatusrühmade (Local Action Groups, LAG) rakendatud 3 400 kohaliku arengustrateegiaga. Need kohalikud algatusrühmad said toetuseks 18 % saadaolevatest avalikest vahenditest.

- ESFi teist võimalust pakkuvate koolide projekt Gijónis (Hispaania) pakub haavatavatele (madala kvalifikatsiooniga, madala haridustasemega, sotsiaalse ja perekondliku toeta, terviseprobleemidega jne) noortele praktilisi ja nende vajadustega arvestavaid koolitusi, mille keskmes on taastintegreerumist / koolis püsimist või töökoha leidmist toetavad oskused ja võimed. Perioodil 2009–2017 osales projektis 1400 inimest.
- Luksemburgis toetati maailmalinna projekti raames suveürituste korraldamist Miselerlandi piirkonnas elavatele 7–12aastastele lastele. Teemaatiline eesmärk oli kultuuriline mitmekesisus, ühised suhtumised ja väärtused, mis toetavad üheskoos elamist. Projektis osales iga päev umbes 300 selles piirkonnas elavat last, kellest keskmiselt 10 % olid pagulaste lapsed. Projekti rahastas 223 000 euroga EAFRD – LEADER.
- Kaks uut tervishoiu- ja sotsiaalteenuste keskust Molenbeeki ja Cureghemi linnaosas Brüsselis (Belgia) (mida ERF toetas 3,7 miljoni euroga) pakuvad kohalikule elanikkonnale terviklikke sotsiaalteenuseid, vaimse tervise teenuseid ja esmaseid tervishoiuteenuseid. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, et tagada haavatavate rühmade, nagu sisseerändajad, jaoks teenuste kättesaadavus. Eraldi meeskond töötab koos Medibusiga välja mobiilset teavitust programmi.

3.3.3. Haridus

2017. aasta lõpuks eraldati hariduse ja kutseõppega tegelevate projektide jaoks hinnanguliselt 25 miljardit eurot. See moodustab 52 % kavandatud 49 miljardist eurost. Eraldatud vahendid pärinevad peamiselt ESFi programmidest, aga hariduse infrastruktuuridesse investeeris ka ERF. Kasutusmäär kogusuurus oli ligikaudu 6 miljardit eurot (13 % kavandatud kogumahust). Selle eesmärgi raames on ESF toetanud:

- 4,5 miljonit osalejat saanud toetust;
- miljon osalist on omandanud kvalifikatsiooni;
- 583 000 osalist on osalenud hariduses või koolituses;
- koolide taristusse investeerivatest ERFi projektidest peaks kasu saama 1,8 miljonit õpilast (26 % eesmärgist).

Selle valdkonna investeeringud edenevad hästi – projektide valikumäär ulatub 52 %-ni. Kutsehariduse ja -õppe valdkonnas on meetmete rakendamine kõige edukam ja seda nii projektide valimise kui ka nende elluviimise poolest.

- Lätis sai ESFilt toetust projekt, mille eesmärk on ettevõtetes toimuva tööloppimise ja õppepraktikate kaudu suurendada kutseõppurite hulka. 2018. aasta maiks oli projektiga seotud 1 400 ettevõtet, 34 kutsekooli ja 2 900 kutseõppurit, kellest 640 olid tööloppijad ja 2 275 käisid õppepraktikal.
- Ahvenamaal (Soome) sai ESFi rahastuse projekt „Welcome! - Välkommen in!“ Selle eesmärk on suurendada e-kaubanduse alast pädevust ja teadmisi teenindussektoris, et seeläbi parandada klienditeeninduse kvaliteeti ja aidata kaubandusettevõtjatel tulla toime jaekaubanduses valitseva üleilmse konkurentsi probleemidega. Projektis osales kokku 472 inimest 100 ettevõttest ning selle raames korraldati üle 8 000 tunni koolitusi. Projektis osalenud ettevõtjate müügitulemused olid 2017. aastal 75 % suuremad kui 2015. aastal.
- ERFi toetuse abil ehitati üks Baieri (Saksamaa) büroohoone ümber hariduskeskuseks, mis pakub 1100 ruutmeetril 250 täiendavat istekohta seminaridel osalejatele. Uuenenud koolituskeskus aitab ette valmistada tulevasi kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid.

3.4. Institutsioonilise suutlikkuse parandamine ja avaliku halduse tõhustamine

2017. aasta lõpuks oli projektidele institutsioonilise suutlikkuse parandamiseks ja reformide toetamiseks eraldatud hinnanguliselt 3 miljardit eurot. See moodustab 48 % kavandatud 6,4 miljardist eurost (peamiselt ESFi programmide alt, kuid Eesti, Itaalia, Rumeenia ja

Interregi programmid said toetust ka ERDFist). Kohapealne kasutusmäär ulatus 370 miljoni euroni (6 % kavandatud kogumahust). Selle eesmärgi raames on ESF toetanud:

- 117 000 osalejat;
- 734 projekti, mis on suunatud riigi, piirkonna või kohaliku tasandi avalikele teenustele või avalikele teenustele.

Kuni kolmandik projektidest on suunatud digitaliseerimisele. Oluliste valdkondadena keskendutakse veel teenuste osutamisele, üldisele koolitustegevusele, avaliku teenistuse süsteemile ja personalijuhtimisele, samuti valitsemise korraldamisele ja juhtimisele. Liikmesriikides kasutatakse avalikele teenustele mõeldud toetusi peamiselt riigi tasandil. Üksnes väike osa toetustest jõuab piirkonna või kohalikule tasandile.

Haridus-, elukestva õppe, koolituste ja tööhõive- ning sotsiaalpoliitikaga tegelevate sidusrühmade suutlikkust parandavate projektide rakendamine on maha jäänud (1 % deklareeritud kuludest). Mahajäämise põhjused on liikmesriikides erinevad. Need on seotud muu hulgas rakendamist mõjutavate õiguslike muudatustega või sekkumise innovaatilisusest ja keerukusest tulenevate raskustega.

- *Bulgaarias rakendab Riiklik Õigusinstituut ESFi projekti, mis toetab kvaliteetset erialakoolitust, et parandada kohtusüsteemi tõhusust. 2017. aastal läbis Riikliku Õigusinstituudi koolituse kokku 5 600 kohtunikku ja ametnikku kohtutest ja uurimisorganitest. Uute võimalustena pakuvad projektid näiteks piirkondlikke ja e-õppe koolitusi, konkreetsete piirkondade vajadustele vastavaid temaatilisi koolitusi ning võimaldavad institutsioonidevahelist koosööd ja teadmuspärlust.*
- *Leedus ESFi toetuse saanud projekti eesmärk on vähendada korruptsioonivõimalusi ning parandada seeläbi riigihangete tõhusust. Kavandatud tegevustega suurendatakse teadlikkust ja pädevust Leedu riigihangete ameti ja teiste lepinguosaliste organisatsioonide töötajate seas ning koostatakse abimaterjale (suuniseid ja muud) riigihangete metoodika kohta. Mitmes Leedu asutuses korraldatakse lepinguosaliste organisatsioonide esindajate koolitus ja konverentsid.*

3.5. Rahastusvahendite rakendamise kulg

2018. aasta aruanded sisaldasid üksikasjalikku teavet 24 liikmesriigi rahastusvahendite kohta kuni 2017. aasta lõpuni. Edusammud on suuremas osas rahuldavad: rahastuslepingute jaoks on peamiselt ERDFist eraldatud 13,5 miljardit eurot, mis moodustab 65 % soovituslikest eraldistest. Eraldatud summadest maksti 1,5 miljardit eurot (11 %) juba lõppsaajatele välja, kusjuures liikmesriikidele makstud summad erinesid märkimisväärselt. Täpsem kirjeldus on saadaval komisjoni avaldatud andmete kokkuvõttes.

3.6. Territoriaalne ja linnaareng

Aastail 2014–2020 eraldatakse integreeritud territoriaalse arengu ja säästva linnaarengu jaoks ligikaudu 32 miljardit eurot. Nende strateegiate rakendamine algas aeglaselt, aga see on nüüd kiirenemas. Ühtekuuluvuspoliitika fondide raames on projektide jaoks eraldatud ligikaudu 10,7 miljardit eurot, mis moodustab kavandatud eraldistest 33 %. Ehkki projektide valimine kulgeb varasemast paremas tempos, ei jõua kulutused sellele järele. 2017. aasta lõpus oli kulutatud kõigest miljard eurot (3,2 % kavandatud kogumahust).

Valitud integreeritud arengustrateegiad on peamiselt suunatud sotsiaalse integreerumise edendamisele, hõlmates aruannete kohaselt 39 miljonit elanikku (87 % eesmärgist). Valitud projektid hoonete ja elamuüksuste renoveerimiseks täidavad 50 % kavandatud füüsilise töö eesmärgist. Prognooside kohaselt renoveeritakse 1,1 miljonit ruutmeetrit ja 10 500

elamuüksust. Selleks et parandada elukvaliteeti ja turvalisust linnapiirkondades, renoveeritakse rohkem kui 21 miljonit ruutmeetrit avatud linnaruumi (73 % eesmärgist).

3.7. Interreg

ERFist rahastatavate territoriaalse koostöö eesmärgiga seotud Interregi programmide raames välja valitud projektide rahaline maht oli 2017. aasta lõpus 7,1 miljardit eurot (57 % kavandatud kogumahust), ehkki kohapealsed kulutused on jätkuvalt väiksed (5 % kavandatud kogumahust).

Andmed Interregi raames saavutatud füüsilise edu kohta on esitatud eeltoodud oluliste investeerimisvaldkondade koondnäitajate all ja avatud andmete platvormil¹¹.

4. EDUSAMMUD PROGRAMMIDE HINDAMISES

Aastate 2014–2020 programmitöö perioodi õigusaktides rõhutatakse vajadust hinnata Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmide panust majanduskasvu, kestlikku arengusse ja töökohtade loomisse. Programmides määratakse konkreetsete eesmärgid, mis väljendavad konkreetsetes valdkondades taotletavaid muutusi. Hindamine on vajalik, et kontrollida, kas vastavad muutused on aset leidnud ning kuidas programmid sellele kaasa on aidanud.

Aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis esitatakse alates 2016. aastast tehtud hindamiste kokkuvõtte. Tuvastatud on mõned üksikud hinnangud, mis keskendusid peamiselt rakendusprotsessile ja seatud eesmärkide saavutamisele. Need hinnangud näitavad keskeltläbi varasemast selgema hindamismeetodi olemasolu ja asjakohasemate andmete kättesaadavust ja kasutamist.

Lõpuleviidud projektide väikse arvu tõttu on ikka veel liiga vara perioodi 2014–2020 programmide tulemusi ja mõju hinnata. Mõjuhinnangud on juba oma olemuselt midagi sellist, mis antakse programmitsükli lõpupoole. Tõenäoliselt viibib mõjuhinnangute andmine nendes liikmesriikides või selliste valdkondlike eesmärkide puhul, kus rakendamine toimub oodatust aeglasemalt.

Samas tehti aastail 2017–2018 suur hulk riigisiseseid hinnanguid esmajoones aastate 2007–2013 programmide kohta. Enamjaolt on tegu mõjuhinnangutega. Kokkuvõttes võib mõlema programmiperioodi puhul pidada usaldusväärseks üksnes piiratud hulga mõjuhinnangute tulemusi. See osutab vajadusele parandada tehtud tööde kvaliteeti.

Uus analüüs riikide värskendatud hindamiskavade kohta, mis jõudsid komisjonini 2018. aasta juunis, näitab jätkuvalt vajalike oskuste, kasutatavate meetodite ja vajalike andmete puudujääke.

Aastail 2018–2019 peaks tehtud hinnangute hulk hindamiskavade kohaselt märkimisväärselt suurenema. Tehtavad hinnangud keskenduvad peamiselt rakendamisele ja protsessile. Pea pooled mõjuhinnangud kavatakse teha alles pärast 2020. aastat, kui loodetakse näha programmi tulemusi.

¹¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/TC>

Lisaks muule kirjeldatakse aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis ka komisjoni eri töösuundi liikmesriikide töö toetamiseks (võrgustike loomine, suunised, kasutajatugi) ja komisjoni kavandatud hindamistegevusi.

5. JÄRELDUSED

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid on Euroopa Liidu oluline investeerimisvahend. Nendega seotud poliitikast saavad kasu kõik Euroopa Liidu piirkonnad. Kättesaadavad tõendid rahalise rakendamise, ühiste väljundite ja tulemusnäitajate kohta annavad rakendamise käigust parema ülevaate kui ühegi varasema perioodi puhul.

2017. aasta jooksul on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kaasrahastatud programmide üldine rakendamine märkimisväärselt kiirenenud. Võrreldes 2016. aasta lõpuga projektide valikumäär peaaegu kahekordistus, ületades mahult 52 % kogurahastusest. Projektide kulud on samuti hakanud järele jõudma. Sama võib öelda ka väljundite saavutamise väärtuste ning olulise sotsiaalse ja majandusliku kasuga seotud programmide tulemusnäitajate kohta. See kiirenemine on jätkunud 2018. aastal. 30. septembriks 2018 oli ühtekuuluvuspoliitika fondide valikumäär 67 %.

Iga-aastastest programmiaruannetest avaldub rakendamiste ülevaade on eripalgeline nii piirkondade, liikmesriikide kui ka investeerimisvaldkondade lõikes. Varasema kogemuse põhjal näeb komisjon ette investeerimiskulude rakendamise määrade ning väljundite ja tulemuste saavutamise edasist kasvu 2019. aastal. 2019. aastal eesmisev tulemuslikkuse hindamine stimuleerib veelgi enam Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendite paremat kasutamist programmi eesmärkide täitmiseks.

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamise edenemine annab kokkuvõttes ainekst mõjuhindangute tegemiseks. Seejuures läheb liikmesriikidel paljude hinnangute puhul veel veidi aega, et neid algatada, lõpetada ja nende tulemused avalikustada.

Tulevikule mõeldes on 2018. aasta lõpuks seatud olulised finantseesmärgid (nn N+3 põhimõte). Teatavad programmid võivad ELi rahastusest ilma jääda.

Järgmise aasta aruandlustersükkel sisaldab 2019. aasta juunis esitatavaid tervikprogrammide aruandeid ja 2019. aasta augusti lõpuks esitatavaid riiklikke eduaruandeid. Need aruanded annavad täieliku kvantitatiivse ja kvalitatiivse ülevaate investeerimiseesmärkide rakendamisest. Need sisaldavad teavet terve hulga oluliste küsimuste kohta. Liikmesriigid esitavad esmajoones aruande rahaliste ja füüsiliste vahe-eesmärkide saavutamisest vastavalt tulemusraamistikele, millest lähtuvalt määratakse 2019. aastal tulemusreserv. Komisjon teeb aruannetest kokkuvõtte strateegilises aruandes 2019. aasta lõpus.